

BO-1125

Seat No. _____

Second Year B. A. (Sem. - IV) Examination

March / April - 2014

405 - Sanskrit (Special) : Paper - V

(१) कठोपनिषद् १, (२) वैदिक साहित्य-इतिहासः ।

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

१ नीयेनाभांथी गमे ते ऋषि भंत्रोनी अनुवाङ्ग साथे सभजूती आपो : १४

(१) पीतोदका जग्धतृणा दुग्धदोहा निरिन्द्रियाः ।

अनन्दा नाम ते लोकास्तान्स गच्छति ता ददत् ॥

(२) अनुपश्य यथा पूर्वे प्रतिपश्य तथाऽपरे ।

सस्यमिव मर्त्यः पच्यते सस्यमिवाजायते पुनः ॥

(३) त्रिणाचिकेतस्त्रिभिरेत्य सन्धिं त्रिकर्मकृत्तरिति जन्ममृत्यू ।

ब्रह्मजरां देवमीड्यं विदित्वा निचाच्येमां शान्तिमत्यन्तमेति ॥

(४) श्रेयश्च प्रेयश्च मनुष्यमेतस्तौ संपरीत्य विविनक्ति धीरः ।

श्रेयो हि धीरोऽभि प्रेयसो वृणीते प्रेयो मन्दो योगक्षेमाद् वृणीते ॥

(५) अणोरणीयान्महतो महीयानात्मास्य जन्तोर्निहितो गुहायाम् ।

तमक्रतुः पश्यति वीतशोको धातुप्रसादान्महिमानमात्मानः ॥

(६) आत्मानं रथिनं विद्धि शरीरं रथमेव तु ।

बुद्धिं तुं सारथिं विद्धि मनः प्रगहमेव च ॥

२ टूंकनोंध लपो : (गमे ते ऋ)

१४

(१) 'उपनिषद्' शब्दनो अर्थ

(२) नथिकेत्तानुं पात्र

(३) अतिथिसत्कारनुं भङ्गत्व

(४) 'कठोपनिषद्' शीर्षक

अथवा

२ नचिकेतोपाख्यानम् विशे विगते नोंध लपो.

१४

૩ યજુર્વેદ સંહિતાનો પરિચય આપી, યજુર્વેદના વર્ણ વિષયો પર વિગતે નોંધ લખો. ૧૪

અથવા

૩ અથર્વવેદ સંહિતાનો વિસ્તારથી પરિચય કરાવો. ૧૪

૪ ટૂંકનોંધ લખો : (ગમે તે બે) ૧૪

- (૧) આરણ્યક સાહિત્ય
- (૨) વેદાઙ્ગાનિ
- (૩) કૃષ્ણ યજુર્વેદ: ।
- (૪) અથર્વવેદનું વિષયવસ્તુ.

૫ ગમે તે સાત પ્રશ્નોના એક-બે વાક્યમાં જવાબ આપો : ૧૪

- (૧) શંકરાચાર્યના મતે મુખ્ય ઉપનિષદો કયાં છે ?
- (૨) કઠોપનિષદની 'નચિકેતા કથા' અન્ય કઈ કઈ કથાઓ સાથે સામ્ય ધરાવે છે ?
- (૩) કઠોપનિષદમાં કેવી રીતે મંત્ર વિભાજન થયું છે ?
- (૪) દાન કરતા પિતાને નચિકેતાએ શું કહ્યું? પિતાએ તેનો શો જવાબ આપ્યો ?
- (૫) નચિકેતાએ પ્રથમ વરદાનમાં શું માંગ્યું ?
- (૬) ત્રીજું વરદાન આપવા માટે યમરાજે નચિકેતાની કેવી પરીક્ષા કરી ?
- (૭) યમરાજે નચિકેતાને શા માટે આત્મવિદ્યા આપી ?
- (૮) કઠોપનિષદના મતે વિદ્યા અને અવિદ્યા કોને કહેવાય ?
- (૯) પરમાત્માની પ્રાપ્તિ કોને થાય ? કેવી રીતે થાય ?
- (૧૦) 'યજુસ્' શબ્દનો અર્થ શો છે ?
- (૧૧) વર્તમાન સમયમાં યજુર્વેદની કેટલી શાખાઓ છે ? કઈ કઈ ?
- (૧૨) કાણવ સંહિતા એટલે શું ?
- (૧૩) 'આરણ્યક' શબ્દની વ્યુત્પત્તિ આપો.
- (૧૪) 'બૃહદારણ્યક' નો સંક્ષિપ્ત પરિચય આપો.